

Prof. univ. dr. **Anastasiu Crișu**
Facultatea de Drept a Universității din București

Drept procesual penal. Partea specială

Ediția a 6-a, revizuită și actualizată

CUPRINS

TITLUL I. URMĂRIREA PENALĂ	1
Capitolul I. Dispoziții generale	1
<i>Secțiunea 1. Considerații cu privire la structura procesului penal.</i>	
<i>Urmărirea penală, prima fază a procesului penal</i>	1
<i>Secțiunea a 2-a. Obiectul urmăririi penale</i>	4
<i>Secțiunea a 3-a. Limitele fazei urmăririi penale</i>	7
<i>Secțiunea a 4-a. Trăsăturile caracteristice fazei urmăririi penale</i>	8
<i>Secțiunea a 5-a. Dispoziții generale privind urmărirea penală</i>	14
Capitolul al II-lea. Organele de urmărire penală și competențele acestora	20
<i>Secțiunea 1. Precizări introductive</i>	20
<i>Secțiunea a 2-a. Organele de cercetare penală ale poliției judiciare</i>	22
<i>Secțiunea a 3-a. Organele de cercetare penală speciale</i>	23
<i>Secțiunea a 4-a. Procurorul</i>	23
§1. Supravegherea activității organelor de cercetare penală	24
§2. Efectuarea urmăririi penale de către procuror	33
<i>Secțiunea a 5-a. Dispoziții speciale privind competența organelor de urmărire penală</i>	36
<i>Secțiunea a 6-a. Actele întocmite de alte organe decât cele de urmărire penală</i>	39
Capitolul al III-lea. Efectuarea urmăririi penale	41
<i>Secțiunea 1. Sesizarea organelor de urmărire penală</i>	41
§1. Considerații introductive	41
§2. Modurile de sesizare generale	43
2.1. Plângerea	43
2.2. Denunțul	45
2.3. Sesizarea din oficiu	47
2.4. Sesizarea și constatarea unor infracțiuni flagrante	48
§3. Modurile de sesizare speciale	50
3.1. Precizări introductive	50
3.2. Plângerea prealabilă	51
§4. Examinarea sesizării de către organul de urmărire penală	62
§5. Autorizări sau alte condiții prealabile necesare efectuării în continuare a urmăririi penale a unei persoane	63
<i>Secțiunea a 2-a. Desfășurarea urmăririi penale</i>	64
<i>Secțiunea a 3-a. Suspendarea urmăririi penale</i>	77
<i>Secțiunea a 4-a. Terminarea urmăririi penale</i>	81
<i>Secțiunea a 5-a. Rezolvarea cauzelor de către procuror</i>	84
§1. Trimiterea în judecată	85

§2. Clasarea cauzei și renunțarea la urmărirea penală	90
2.1. Considerații generale	90
2.2. Clasarea	92
2.3. Renunțarea la urmărirea penală	96
Capitolul al IV-lea. Reluarea urmăririi penale	105
Capitolul al V-lea. Plângerea împotriva actelor și măsurilor de urmărire penală	114
<i>Secțiunea 1. Considerații generale</i>	114
<i>Secțiunea a 2-a. Plângerea împotriva măsurilor și actelor de urmărire penală ale organelor de cercetare penală</i>	114
<i>Secțiunea a 3-a. Plângerea împotriva actelor procurorului</i>	115
<i>Secțiunea a 4-a. Plângerea împotriva soluțiilor de neurmărire sau netrimitere în judecată</i>	117
TITLUL AL II-LEA. CAMERA PRELIMINARĂ	133
Capitolul I. Considerații generale	133
Capitolul al II-lea. Procedura camerei preliminare	137
TITLUL AL III-LEA. JUDECATA	159
Capitolul I. Dispoziții generale privind judecata	159
<i>Secțiunea 1. Considerații generale privind judecata și principiile specifice fazei de judecată</i>	159
§1. Judecata – fază importantă a procesului penal	159
§2. Principiile specifice fazei de judecată	161
<i>Secțiunea a 2-a. Reglementări generale privind judecata</i>	176
<i>Secțiunea a 3-a. Dispoziții generale privind hotărârile judecătorești</i>	197
Capitolul al II-lea. Judecata în primă instanță	202
<i>Secțiunea 1. Considerații introductive</i>	202
<i>Secțiunea a 2-a. Ședința de judecată în primă instanță</i>	208
§1. Începutul ședinței de judecată	208
§2. Cercetarea judecătorească	214
§3. Judecata în cazul recunoașterii învinuirii	229
§4. Dezbaterile	240
<i>Secțiunea a 3-a. Deliberarea și pronunțarea hotărârii instanței</i>	243
<i>Secțiunea a 4-a. Rezolvarea cauzei penale</i>	249
<i>Secțiunea a 5-a. Sentința penală</i>	254
Capitolul al III-lea. Căile de atac ordinare	267
<i>Secțiunea 1. Considerații generale privind căile de atac</i>	267
<i>Secțiunea a 2-a. Apelul</i>	272
§1. Precizări introductive	272

§2. Titularii apelului	276
§3. Termenul de apel	283
§4. Declararea și motivarea apelului, renunțarea la apel, retragerea apelului	288
§5. Efectele apelului	292
§6. Judecarea apelului	304
§7. Soluționarea apelului	308
§8. Rejudecarea cauzei	317
Capitolul al IV-lea. Contestația	319
<i>Secțiunea 1. Considerații generale</i>	319
<i>Secțiunea a 2-a. Hotărârile supuse contestației</i>	320
<i>Secțiunea a 3-a. Titularii contestației</i>	321
<i>Secțiunea a 4-a. Termenul de declarare a contestației</i>	322
<i>Secțiunea a 5-a. Declararea contestației și retragerea acesteia</i>	323
<i>Secțiunea a 6-a. Efectele contestației</i>	325
<i>Secțiunea a 7-a. Procedura de soluționare a contestației</i>	326
Capitolul al V-lea. Căile de atac extraordinare	329
<i>Secțiunea 1. Considerații generale</i>	329
<i>Secțiunea a 2-a. Contestația în anulare</i>	330
§1. Considerații generale	330
§2. Cazurile de contestație în anulare	331
§3. Exercițarea contestației în anulare	347
§4. Judecata contestației în anulare	351
<i>Secțiunea a 3-a. Recursul în casație</i>	357
§1. Considerații generale	357
§2. Obiectul recursului în casație	361
§3. Titularii recursului în casație	364
§4. Termenul de recurs în casație	367
§5. Retragerea recursului în casație	368
§6. Declararea și motivarea recursului în casație	369
§7. Efectele recursului în casație	383
§8. Judecata recursului în casație	387
<i>Secțiunea a 4-a. Revizuirea</i>	399
§1. Condiții generale	399
§2. Cazurile de revizuire	403
§3. Procedura judecării cererii de revizuire	412
§4. Revizuirea în cazul hotărârilor și avizelor Curții Europene a Drepturilor Omului (art. 465 CPP)	418
<i>Secțiunea a 5-a. Redeschiderea procesului penal în cazul judecării în lipsa persoanei condamnate</i>	421

Capitolul al VI-lea. Dispoziții privind asigurarea unei practici judiciare unitare	433
<i>Secțiunea 1. Recursul în interesul legii</i>	433
<i>Secțiunea a 2-a. Sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept</i>	438

TITLUL AL IV-LEA. PROCEDURI SPECIALE **445**

Capitolul I. Considerații generale privind procedurile speciale	445
--	------------

Capitolul al II-lea. Acordul de recunoaștere a vinovăției	446
--	------------

<i>Secțiunea 1. Considerații preliminare</i>	446
<i>Secțiunea a 2-a. Titularii acordului de recunoaștere a vinovăției</i>	448
<i>Secțiunea a 3-a. Obiectul acordului de recunoaștere a vinovăției</i>	452
<i>Secțiunea a 4-a. Încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției</i>	458
<i>Secțiunea a 5-a. Controlul judiciar asupra acordului de recunoaștere a vinovăției</i>	463

Capitolul al III-lea. Contestația privind durata procesului penal	473
--	------------

Capitolul al IV-lea. Procedura privind tragerea la răspundere penală a persoanei juridice	482
--	------------

Capitolul al V-lea. Procedura în cauzele cu infractori minori	487
--	------------

<i>Secțiunea 1. Considerații generale</i>	487
<i>Secțiunea a 2-a. Urmărirea penală în cauzele cu infractori minori</i>	492
<i>Secțiunea a 3-a. Judecata în cauzele cu infractori minori</i>	505
<i>Secțiunea a 4-a. Punerea în executare a măsurilor educative</i>	516

Capitolul al VI-lea. Procedura dării în urmărire	518
---	------------

Capitolul al VII-lea. Procedura reabilitării	522
---	------------

<i>Secțiunea 1. Dispoziții generale</i>	522
<i>Secțiunea a 2-a. Reabilitarea de drept</i>	523
<i>Secțiunea a 3-a. Reabilitarea judecătorească</i>	523

Capitolul al VIII-lea. Procedura reparării pagubei materiale sau a daunei morale în caz de eroare judiciară sau în caz de privată nelegală de libertate ori în alte cazuri	538
---	------------

Capitolul al IX-lea. Procedura în caz de dispariție a dosarelor judiciare și a înscrisurilor judiciare	552
---	------------

Capitolul al X-lea. Procedura privind cooperarea judiciară internațională și punerea în aplicare a tratatelor internaționale în materie penală	558
---	------------

Capitolul al XI-lea. Procedura de confiscare sau de desființare a unui înscris în cazul clasării ori al renunțării la urmărirea penală	565
---	------------

TITLUL AL V-LEA. EXECUTAREA HOTĂRÂRILOR PENALE	575
Capitolul I. Aspecte generale privind executarea hotărârilor penale	575
<i>Secțiunea 1. Punerea în executare a hotărârilor penale – fază a procesului penal</i>	575
<i>Secțiunea a 2-a. Autoritatea de lucru judecat a hotărârilor penale</i>	576
<i>Secțiunea a 3-a. Momentul la care rămân definitive hotărârile judecătorești penale</i>	579
<i>Secțiunea a 4-a. Instanța competentă să pună în executare hotărârile judecătorești penale și judecătorul delegat cu executarea</i>	580
Capitolul al II-lea. Punerea în executare a pedepselor principale	582
<i>Secțiunea 1. Punerea în executare a pedepsei închisorii sau a detențiunii pe viață</i>	582
<i>Secțiunea a 2-a. Punerea în executare a pedepsei amenzii</i>	590
Capitolul al III-lea. Punerea în executare a pedepselor complementare	593
Capitolul al IV-lea. Punerea în executare a măsurilor de siguranță	595
Capitolul al V-lea. Punerea în executare a altor dispoziții	603
Capitolul al VI-lea. Punerea în executare a amenzii judiciare și a cheltuielilor judiciare avansate de stat	604
Capitolul al VII-lea. Punerea în executare a dispozițiilor civile din hotărâre	605
Capitolul al VIII-lea. Alte dispoziții privind executarea	607
<i>Secțiunea 1. Condamnarea în cazul anulării sau revocării renunțării la aplicarea pedepsei sau a amânării aplicării pedepsei</i>	607
<i>Secțiunea a 2-a. Schimbări în executarea unor hotărâri</i>	609
<i>Secțiunea a 3-a. Înlăturarea sau modificarea pedepsei</i>	615
Capitolul al IX-lea. Dispoziții comune	617
BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ	627
INDEX	633

Capitolul al IV-lea. Reluarea urmăririi penale

87. Considerații generale. Cazuri de reluare. Rezolvarea cauzei de către procuror, indiferent de decizia acestuia, nu exclude posibilitatea revenirii ei în același cadru procesual^[1]. Întrucât după rezolvare pot fi sesizate împrejurări din care rezultă că funcția de urmărire penală nu a fost exercitată conform exigențelor legii, în cazurile expres prevăzute, organul de urmărire penală poate fi **din nou investit** cu efectuarea urmăririi penale în aceeași cauză. De aceea, în doctrină s-a considerat că **soluțiile procurorului au un caracter relativ**, întrucât acestea nu constituie un impediment definitiv în ceea ce privește posibilitatea reactivării cursului urmăririi penale.

Funcția reluării urmăririi penale constă de fapt în reactivarea acesteia ca o necesitate din punct de vedere procesual pentru atingerea scopului procesului penal și, întrucât intervine limitat, numai în cazurile prevăzute de lege, are un **caracter eventual, de excepție**^[2].

Potrivit art. 332 CPP, urmărirea penală este reluată în caz de:

- a) încetare a cauzei de suspendare;
- b) restituire a cauzei de către judecătorul de cameră preliminară;
- c) redeschidere a urmăririi penale.

88. Condițiile reluării urmăririi penale. Cu excepția primului caz, **situația-premisă** a reluării constă în **depășirea momentului rezolvării cauzei de către procuror** (procurorul a emis rechizitoriul sau ordonanța de clasare ori de renunțare la urmărirea penală). Alte ipoteze în care cauza revine în stadii procesuale deja parcurse nu constituie o reluare a urmăririi penale, de exemplu, cauza poate fi restituită de procuror organului de cercetare penală pentru completarea sau refacerea urmăririi penale în procedura verificării lucrărilor de urmărire penală prevăzută de art. 322 sau art. 323 CPP. Aceste situații nu constituie cazuri de reluare a urmăririi, întrucât cauza nu a fost încă finalizată prin rezolvarea sa de către procuror, pentru a presupune ulterior o reluare. În astfel de cazuri, revenirea la un stadiu procesual deja parcurs are loc în cadrul aceleiași faze procesuale, încă nefinalizată.

Deosebit de celelalte cazuri, suspendarea urmăririi penale presupune reluarea acesteia, chiar dacă în cauză nu a fost dispusă o soluție de către procuror.

Din examinarea dispozițiilor art. 332-335 CPP rezultă că pentru reluarea urmăririi penale trebuie îndeplinite, **cumulativ**, următoarele **condiții**^[3]:

- a) existența unuia dintre cazurile prevăzute la art. 332 CPP;
- b) inexistența unuia dintre cazurile prevăzute în art. 16 CPP; dacă se constată unul dintre aceste cazuri, reluarea urmăririi penale nu mai este posibilă, întrucât acțiunea penală nu mai este exercitabilă;

[1] N. VOLONCIU, *op. cit.*, vol. II, p. 104.

[2] N. VOLONCIU, AL. ȚUCULEANU, *op. cit.*, p. 137.

[3] GH. MATEUȚ, *Observații în legătură cu limitele și cazurile de reluare a urmăririi penale*, în Dreptul nr. 10/1997, p. 62-69.

c) să se fi dispus în mod expres reluarea urmăririi penale de către organul judiciar competent. Pentru a respecta principiul separației funcțiilor procesuale, actul de reluare a urmăririi penale va fi dispus de procuror, care exercită funcția de urmărire penală, chiar dacă reluarea urmăririi este determinată de un caz constatat de judecătorul de cameră preliminară.

După reluare, urmărirea penală se desfășoară în condițiile prevăzute de lege pentru această etapă a procesului penal, fără a exista alte condiționări determinate de reluare.

89. Reluarea urmăririi penale după suspendare. Potrivit art. 333 CPP, reluarea este dispusă de către procuror dacă se constată încetarea cauzei care a determinat suspendarea, precizată în ordonanța de suspendare. După suspendare, pentru a constata dacă mai subzistă cauza care a determinat-o, procurorul și organul de cercetare penală au obligația **să efectueze verificări periodice**, dar nu mai târziu de 3 luni de la suspendare.

Dacă procurorul consideră întemeiată propunerea organului de cercetare penală, dispune prin **ordonanță** reluarea urmăririi penale, altfel, îi restituie cauza acestuia, cu îndrumarea de a efectua periodic verificări privind existența cauzei de suspendare.

Indiferent de caz, durata și efectele subsecvente suspendării (suspendarea cursului prescripției răspunderii penale) se întind **între momentul dispunerii suspendării și, ulterior, cel al reluării urmăririi penale** prin ordonanță. Pentru a-și valorifica în continuare drepturile procesuale, părțile și subiecții procesuali principali urmează a fi încunoștințați despre reluarea urmăririi penale.

În cazul suspendării pentru caz de boală gravă a suspectului sau inculpatului (stare stabilită printr-o expertiză medico-legală), reluarea nu este condiționată de constatarea prin aceleași mijloace de probă a cauzei de încetare, fiind suficientă existența unui act medical eliberat de unitatea sanitară. Opinia^[1] că reluării urmăririi penale trebuie să i se aplice același tratament juridic ca și suspendării – constatarea însănătoșirii numai pe baza unei expertize medico-legale – excedează dispozițiilor art. 313 CPP și, totodată, ar constitui un mijloc de tergiversare a soluționării cauzelor.

90. Reluarea în caz de restituire a cauzei de către judecătorul de cameră preliminară. Conform art. 334 CPP, reluarea urmăririi penale se impune în caz de restituire a cauzei de către judecătorul de cameră preliminară în următoarele situații:

a) cauza a fost restituită la parchet, întrucât **au fost excluse toate probele** administrate în cursul urmăririi penale [art. 346 alin. (3) lit. b) CPP]. Fiind excluse toate probele, acuzația nu mai are suport probator, în cadrul reluării urmând a fi administrate din nou probe cu respectarea legii, după care procurorul va decide cum va rezolva cauza. Reluarea va fi dispusă de procurorul care supraveghează sau efectuează urmărirea penală;

b) cauza a fost restituită la parchet, întrucât **rechizitoriul a fost emis de un procuror necompetent după materie sau după calitatea persoanei** [art. 346 alin. (3) lit. a) teza I CPP] **ori este neregulamentar întocmit**, neregularitate care **nu a fost remediată** de procuror în termenul prevăzut de lege (5 zile de la comunicarea încheierii de către judecătorul de cameră preliminară) și care **atrage imposibilitatea stabilirii obiectului sau a limitelor judecății** [art. 346 alin. (3) lit. a) teza a II-a CPP].

^[1] N. VOLONCIU, AL. ȚUCULEANU, *op. cit.*, p. 138; GH. MATEUȚ, *op. cit.*, p. 63.

Prima ipoteză constituie consecința art. 281 alin. (1) lit. b¹) CPP, prin care se sancționează cu nulitatea absolută încălcarea dispozițiilor privind competența materială și competența după calitatea persoanei a organului de urmărire penală. Cauza se trimite procurorului competent să efectueze urmărirea penală și ulterior, dacă este cazul, să sesizeze instanța competentă.

În celălalt caz, restituirea dispusă de judecător nu are ca efect direct și reluarea urmăririi penale, decizia îi aparține conducătorului parchetului sau procurorului ierarhic superior, care dispune reluarea dacă constată că pentru remedierea neregularității care a determinat restituirea **este necesară efectuarea unor acte de urmărire penală** [art. 334 alin. (2) CPP].

În cazul în care neregularitatea rechizitoriului poate fi înlăturată fără a fi efectuate acte de urmărire penală, urmărirea nu va fi reluată. Această ipoteză nu are caracterul unui veritabil caz de reluare a urmăririi penale, întrucât nu presupune efectuarea actelor de urmărire penală^[1].

Reluarea urmăririi penale este de competența procurorului și se dispune prin **ordonanță** dată pe baza hotărârii de restituire a judecătorului, care va cuprinde și mențiuni cu privire la actele care trebuie efectuate pentru remedierea neregulilor constatate. Prin hotărârea de restituire, judecătorul constată că actul de sesizare nu corespunde exigențelor prevăzute de lege, însă **decizia** privind reluarea urmăririi penale **aparține procurorului** în exercitarea funcției de urmărire penală (precum începerea urmăririi penale și ulterior rezolvarea cauzei).

Faptul că a efectuat inițial urmărirea penală în cauză nu mai constituie, potrivit legii în vigoare, caz de incompatibilitate, astfel încât este posibil ca același organ de urmărire penală să poată efectua în aceeași cauză din nou acte de urmărire după reluare^[2] (în vechiul cod constituia caz de incompatibilitate, conform art. 49 alin. ultim). Starea de incompatibilitate a organului de urmărire penală poate fi atrasă de alte cazuri prevăzute de lege, de exemplu, de existența unei suspiciuni rezonabile care afectează imparțialitatea organului de urmărire penală [art. 65 alin. (1) raportat la art. 64 alin. (1) lit. f) CPP]. Faptul că probele au fost excluse în totalitate, întrucât au fost obținute în mod nelegal, poate crea o suspiciune rezonabilă cu privire la imparțialitatea în efectuarea din nou a probațiunii în cauză de același organ de urmărire penală.

După reluare, urmărirea penală va fi efectuată conform dispozițiilor generale, fără a exista norme derogatorii, procurorul exercitând din nou funcția de conducere și de supraveghere, însă cu obligația de a îndeplini îndrumările judecătorului date prin încheierea de reluare a urmăririi. După refacerea sau completarea urmăririi penale,

^[1] În doctrina formată în legătură cu restituirea cauzei la procuror conform art. 300 CPP 1968, pentru neregularitatea actului de sesizare, s-a susținut că, întrucât restituirea pe acest motiv nu presupune reluarea urmăririi, rechizitoriul nu este act de urmărire penală. Ca efect al acestei concluzii, restituirea nu produce automat și **desesizarea instanței**, astfel încât procurorul nu poate aprecia cu privire la menținerea actului de sesizare. Pentru detalii, a se vedea A. CRIȘU, *Câteva considerații privind importanța actului de sesizare în procesul penal*, în A.U.B., 2018, p. 46-47.

^[2] În acest sens, V. VĂDUVA, I.D. SAMOILĂ, în N. VOLONCIU, A.S. UZLĂU (coord.), *op. cit.*, vol. II, p. 167.

cauza va fi supusă din nou verificării și evaluării procurorului, care **poate dispune trimiterea în judecată**, întocmind un nou rechizitoriu, sau **poate dispune o soluție de netrimitere în judecată**, dacă constată unul dintre cazurile care împiedică exercitarea acțiunii penale^[1].

Chiar dacă nu se prevede în mod expres, **reluarea urmăririi poate fi dispusă și în cazul restituirii în ipotezele prevăzute de art. 346 alin. (3) lit. c) CPP**, altfel, restituirea nu poate avea consecințe juridice complete pe plan procesual penal.

Pe acest temei, restituirea poate fi dispusă în două cazuri:

a) dacă procurorul solicită restituirea, conform dispozițiilor art. 345 alin. (3) CPP;

b) dacă procurorul nu comunică în termenul prevăzut în art. 345 alin. (3) CPP (5 zile de la data comunicării încheierii în care s-au făcut mențiuni cu privire la neregulile actului de sesizare) dacă își menține dispoziția de trimitere în judecată^[2].

În ambele ipoteze, reluarea urmăririi va fi dispusă de procuror prin **ordonanță**, dacă acesta consideră că neregulile sesizate de judecător pot fi lămurite numai în acest cadru procesual. Evaluând din nou cauza după excluderea sau anularea probelor de către judecător, potrivit art. 345 alin. (3) CPP, procurorul va decide dacă suportul probator mai este suficient pentru susținerea acușării sau este necesară administrarea unor probe noi ori readministrarea probelor, încât este necesară reluarea urmăririi penale.

În cazul restituirii cauzei de către judecătorul de cameră preliminară în vederea reluării urmăririi penale, dacă inculpatul este arestat și instanța menține arestarea preventivă, termenul de 30 de zile curge de la data rămânerii definitive a hotărârii instanței prin care s-a dispus restituirea^[3].

Arestarea preventivă poate fi prelungită după reluare potrivit procedurii prelungirii arestării pentru faza urmăririi penale, însă durata totală nu poate depăși 180 de zile, formată prin adiționarea perioadelor anterioare, cât și a celor de după reluarea urmăririi penale^[4].

91. Reluarea în caz de redeschidere a urmăririi penale

91.1. Cazuri. Situația-premisă a redeschiderii în cazul prevăzut de art. 335 CPP o constituie existența unei soluții de neurmărire sau de netrimitere în judecată dispuse de către procuror prin care s-a constatat stingerea acțiunii penale. Ulterior însă, ca urmare a sesizării unor împrejurări în legătură cu soluționarea cauzei, se constată faptul că soluția dispusă nu mai poate fi menținută, întrucât temeiurile acesteia nu mai subzistă.

Deoarece cauza este deja rezolvată, asupra modului greșit de rezolvare se poate interveni doar în urma redeschiderii urmăririi penale, care permite ulterior reluarea acesteia.

^[1] *Idem*, p. 168.

^[2] V. VĂDUVA, I.D. SAMOILĂ, în N. VOLONCIU, A.S. UZLĂU (coord.), *op. cit.*, vol. II, p. 167.

^[3] I.C.C.J., compl. RIL, dec. nr. 7/2011 (M. Of. nr. 447 din 27 iunie 2011), valabilă și în prezent.

^[4] I.C.C.J., S.U., dec. nr. LXV (65)/2007 (M. Of. nr. 537 din 16 iulie 2008), valabilă și în prezent.

Redeschiderea urmăririi se dispune în următoarele cazuri:

a) Procurorul ierarhic superior^[1] celui care a dispus soluția constată ulterior că **împrejurarea pe care s-a întemeiat clasarea nu a existat** [art. 335 alin. (1) CPP]; de exemplu, dacă temeiul clasării l-a constituit prescripția conform art. 16 alin. (1) lit. f) CPP, iar ulterior se constată că s-a calculat greșit termenul de prescripție a răspunderii penale. Ca urmare a acestei constatări, care poate fi consecința efectuării unui control din oficiu sau a rezolvării unei plângeri, procurorul ierarhic superior **infirmă** ordonanța și dispune redeschiderea urmăririi penale. Chiar dacă art. 335 alin. (1) CPP se referă doar la infirmarea ordonanței de clasare, dispozițiile privind redeschiderea se aplică și în cazul soluției de clasare cuprinse în rechizitoriu, întrucât excluderea acestui caz nu ar fi justificată. Redeschiderea urmăririi este determinată de constatarea cazului prevăzut în lege, nu de modalitatea procedurală prin care este rezolvată cauza (ordonanță sau rechizitoriu).

În acest caz **soluția este infirmată, și nu revocată**, iar infirmarea se dispune de procurorul ierarhic superior, redeschiderea având mai mult caracterul unui act care rezultă din exercitarea controlului ierarhic, potrivit art. 304 alin. (2) CPP. Conform acestor dispoziții, procurorul ierarhic superior poate infirma actele și măsurile dispuse de procurorul ierarhic inferior, dacă constată că sunt nelegale sau neîntemeiate.

Redeschiderea urmăririi penale nu trebuie confundată însă cu infirmarea^[2]. În timp ce redeschiderea are caracterul unui act specific reluării urmăririi penale, întrucât privește doar actele de dispoziție ale procurorului prin care rezolvă cauza (ordonanța de clasare), infirmarea poate avea ca efect anularea oricărui act sau a oricărei măsuri, dispusă însă în cursul urmăririi penale. Utilitatea redeschiderii derivă din faptul că privește un act, adică soluția procurorului, emis după terminarea urmăririi, în timp ce infirmarea poate fi dispusă numai în cursul urmăririi penale.

După redeschidere, cauza va fi trimisă procurorului pentru reluarea urmăririi penale. Acesta poate menține cauza sau o trimite organului de cercetare penală, pentru efectuarea din nou a urmăririi penale.

b) Au apărut fapte sau împrejurări noi din care rezultă că **a dispărut împrejurarea pe care se întemeia clasarea** [art. 335 alin. (2) CPP]. Redeschiderea nu este condiționată de intervenirea faptelor sau împrejurărilor numai după clasare, important este ca ele, chiar dacă existau la acel moment, să nu fi fost cunoscute de procuror (potrivit textului, faptele sau împrejurările noi au apărut ulterior soluției). Deosebit de primul caz, când redeschiderea se decide ca urmare a evaluării și rezolvării greșite a cauzei,

^[1] Prin Decizia nr. 23/2020 (M. Of. nr. 52 din 18 ianuarie 2021), Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii, a stabilit că procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, în cazul infirmării unei soluții dispuse de către un procuror din cadrul parchetelor din subordine ori structurilor specializate ale Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție (Direcția Națională Anticorupție, Direcția de Investigare a Infraacțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism), nu are în toate situațiile calitatea expres prevăzută de art. 335 alin. (1) CPP în care se face referire la „procurorul ierarhic superior celui care a dispus soluția”.

^[2] În acest sens, a se vedea W. HECHT, *Legături și deosebiri între unele instituții de drept procesual în cadrul urmăririi penale*, în R.R.D. nr. 8/1973, p. 104-108.

acum se decide în urma evaluării unor fapte, împrejurări noi, care nu au constituit obiect al probațiunii și nu au contribuit la soluționarea cauzei. Concluzia trebuie să fie însă asemănătoare celui alt caz, și anume că temeiul clasării a dispărut.

Procurorul **va revoca** ordonanța și va dispune redeschiderea urmăririi penale, după care urmărirea penală va fi reluată.

În ambele cazuri de redeschidere, urmărirea este reluată din stadiul în care se afla la momentul clasării cauzei, urmând a se administra probe pentru ca în final să se stabilească dacă într-adevăr a dispărut împrejurarea care a justificat clasarea sau pur și simplu această împrejurare nu a existat. Dacă se constată că soluția a fost greșită, procurorul poate dispune trimiterea în judecată.

c) Dacă **suspectul sau inculpatul nu și-a îndeplinit cu rea-credință obligațiile stabilite de procuror în cazul dispunerii renunțării la urmărirea penală** [obligații prevăzute în art. 318 alin. (6) CPP]. Dacă procurorul constată reaua-credință, **revocă** ordonanța prin care a dispus renunțarea la urmărire și dispune redeschiderea urmăririi penale, care va fi reluată [art. 335 alin. (3) CPP]. Redeschiderea se dispune doar în cazul dovedirii relei-credințe în îndeplinirea obligațiilor stabilite prin ordonanța deja confirmată de judecătorul de cameră preliminară, prin procedura prevăzută de art. 318 alin. (12)-(16) CPP. Redeschiderea este dispusă de procuror prin ordonanță.

Redeschiderea urmăririi poate fi dispusă și **în alte cazuri, însă nu în mod direct, mai mult ca o consecință a altor demersuri procesuale**, astfel:

a) În cazul în care **judecătorul de cameră preliminară a admis plângerea împotriva ordonanței de clasare și a trimis cauza procurorului în vederea completării urmăririi penale** [art. 335 alin. (5) CPP]. Întrucât judecătorul trimite cauza procurorului în vederea completării urmăririi penale, rezultă că redeschiderea se va dispune de procuror prin ordonanță, care nu va mai fi supusă confirmării judecătorului de cameră preliminară.

Judecătorul va motiva admiterea plângerii și, totodată, va indica în hotărâre faptele și împrejurările care trebuie lămurite și probele care trebuie administrate, aceste dispoziții fiind obligatorii pentru organul de urmărire penală. Mențiunile privind faptele și împrejurările ce urmează a fi constatate și mijloacele de probă ce vor fi administrate după reluarea urmăririi penale vor fi indicate în considerentele hotărârii^[1].

b) **Judecătorul de cameră preliminară respinge cererea de confirmare a soluției de renunțare la urmărirea penală**, conform art. 318 alin. (15) lit. a) CPP. Urmărirea penală se reia dacă judecătorul desființează soluția și trimite cauza procurorului pentru completarea urmăririi penale, cu precizarea motivelor care au justificat respingerea. Întrucât cauza este trimisă procurorului pentru completarea urmăririi penale, acesta, pentru a o completa, va dispune mai întâi redeschiderea ei prin ordonanță care nu mai este supusă confirmării judecătorului, presupusă deja prin soluția acestuia.

c) **În procedura verificării temeiniciei și legalității ordonanței de renunțare la urmărirea penală prevăzută de art. 318 alin. (10) CPP, procurorul ierarhic superior constată că nu sunt îndeplinite condițiile prevăzute de lege** (de exemplu, constată că pentru infracțiunea în cauză legea nu permite renunțarea la urmărirea penală). Procurorul ierarhic superior **infirmă** ordonanța de renunțare și dispune redeschiderea urmăririi

^[1] I.C.C.J., S.U., dec. nr. 26/2008 (M. Of. nr. 423 din 22 iunie 2009).

penale, fără ca ordonanța să mai fie supusă confirmării judecătorului de cameră preliminară (ordonanța de renunțare nefiind confirmată de procurorul ierarhic superior, condiție cerută de lege pentru a produce efecte, nu atrage obligația confirmării de către judecător, în cazul redeschiderii).

d) **Potrivit art. 485 alin. (1) lit. b) CPP, fiind sesizată cu acordul de recunoaștere a vinovăției, instanța poate dispune respingerea acestuia întrucât nu sunt îndeplinite condițiile legii și trimite dosarul procurorului, în vederea continuării urmăririi penale.** Pentru completarea urmăririi, procurorul trebuie să dispună mai întâi prin ordonanță reluarea urmăririi penale.

În contextul îndeplinirii obligațiilor privind comunicarea soluțiilor de netrimiteră în judecată, cel puțin teoretic, este posibil ca procurorul ierarhic superior să infirme această soluție și să dispună redeschiderea, **anterior comunicării ordonanței** procurorului [potrivit art. 316 alin. (1) CPP, ordonanța de clasare se comunică în copie persoanei care a făcut sesizarea, suspectului, inculpatului sau, după caz, altor persoane interesate]. În acest caz, procedura confirmării nu se mai aplică: potrivit art. 335 alin. (6) CPP, dacă procurorul ierarhic superior celui care a dispus soluția infirmă soluția de netrimiteră în judecată și dispune redeschiderea urmăririi penale, anterior comunicării ordonanței care cuprinde această soluție, redeschiderea nu este supusă confirmării judecătorului de cameră preliminară.

91.2. Confirmarea redeschiderii urmăririi penale. Procedură. În cazurile prevăzute în art. 335 alin. (1), (2) și (3) CPP, procedura redeschiderii urmăririi penale se finalizează prin confirmarea acesteia de către judecătorul de cameră preliminară^[1]. Procurorul va sesiza în cel mult 3 zile judecătorul de cameră preliminară pentru confirmarea redeschiderii. Termenul curge de la data emiterii ordonanței procurorului, până la sesizarea instanței, acesta este un termen de decădere^[2], iar nerespectarea lui atrage sancțiunea nulității în ceea ce privește actul prin care s-a dispus redeschiderea.

Neîndeplinirea procedurii privind confirmarea, care are caracter obligatoriu, atrage nulitatea redeschiderii urmăririi și, implicit, a actelor înfăptuite ulterior, în cursul reluării urmăririi penale. Este lovită de nulitate absolută ordonanța de redeschidere dispusă de procurorul care, potrivit competenței funcționale, nu avea calitatea de procuror ierarhic superior celui care a dispus clasarea. În acest context, s-a considerat că și actele subsecvente, întocmite ulterior ordonanței de redeschidere, inclusiv rechizitoriul, sunt nule^[3] [potrivit art. 280 alin. (2) CPP, actele îndeplinite ulterior actului care a fost declarat nul sunt la rândul lor lovite de nulitate, atunci când există o legătură directă între acestea și actul declarat nul].

^[1] Noua reglementare corespunde exigențelor stabilite în cauza *Stoianova și Nedelcu c. României* (C.E.D.O., hot. din 4 august 2005, M. Of. nr. 562 din 16 august 2007, §§17-25), prin care se critica faptul că parchetul avea dreptul de a anula ordonanța de neîncepere a urmăririi penale și de a redeschide urmărirea penală fără a fi condiționat de un anumit termen. Redeschiderea urmăririi penale avea caracter discreționar, necenzurat și nelimitat în timp.

^[2] V. VĂDUVA, I.D. SAMOILĂ, în N. VOLONCIU, A.S. UZLĂU (coord.), *op. cit.*, vol. II, p. 175.

^[3] I.C.C.J., s. pen., înch. nr. 254/2021, în G. ANGHEL-TUDOR, A. BARBU, A.M. ȘINC, *op. cit.*, p. 692.

Judecata se desfășoară în camera de consiliu, cu citarea suspectului, a inculpatului și cu participarea procurorului. Dispozițiile art. 335 alin. (4) CPP nu prevăd citarea în această procedură a celorlalte părți și a persoanei vătămate^[1]. Dacă persoanele legal citate nu se prezintă, cererea de confirmare va fi soluționată și în absența acestora.

Încheierea judecătorului de cameră preliminară este **definitivă**. După primirea cauzei, pe baza deciziei judecătorului, procurorul va dispune prin ordonanță redeschiderea urmăririi penale, care va fi reluată în vederea completării, în sensul indicațiilor judecătorului.

Potrivit Deciziei nr. 27/2015 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală^[2], redeschiderea urmăririi penale prevăzută de art. 335 CPP este supusă confirmării judecătorului de cameră preliminară atât în urma infirmării soluției procurorului de către procurorul ierarhic superior în procedura prevăzută de art. 336 și urm. CPP (ca urmare a admiterii plângerii introduse împotriva soluției de netrimitere în judecată de persoana interesată), cât și în cazul infirmării soluției dispuse din oficiu de către procurorul ierarhic superior. Soluția este corectă, întrucât dispozițiile art. 335 alin. (4) CPP care reglementează confirmarea nu disting cu privire la modalitatea procesuală prin care s-a ajuns la redeschiderea urmăririi, legiuitorul intenționând ca procedura de confirmare să aparțină unui judecător, ca o garanție procesuală a caracterului echitabil al acestei proceduri pentru toți participanții din proces.

Judecătorul de cameră preliminară hotărăște prin încheiere motivată cu privire la **legalitatea și temeinicia** ordonanței de redeschidere a urmăririi penale, pe baza lucrărilor și a materialului din dosarul de urmărire penală și a oricăror **înscrișuri noi** prezentate [art. 335 alin. (4)¹ CPP]. Așadar, confirmarea se va decide în urma evaluării cazului care a determinat redeschiderea, cu referire la probele administrate, la actele și la măsurile care au fost dispuse în cauză în cursul urmăririi, fiind acceptată în această procedură doar administrarea înscrișurilor noi. Este justificată limitarea probațiunii doar

^[1] Dispozițiile art. 335 alin. (4) CPP au fost criticate întrucât nu prevăd citarea în această procedură a persoanei vătămate sau a părții civile, deși acestea au un interes evident ce vizează acuzația penală și finalitatea ei. Excepția de neconstituționalitate a fost respinsă, pe motiv că „procedura reglementată la art. 335 alin. (4) din Codul de procedură penală nu a fost concepută ca una în care judecătorul administrează probe, ci ca o procedură strict de confirmare pe baza a ceea ce există deja la dosarul cauzei. Curtea a constatat că soluția confirmării de către judecător a redeschiderii urmăririi penale are efecte doar cu privire la situația procesuală a suspectului și a inculpatului, neinfluențând situația procesuală a persoanei vătămate, a părții civile și a părții responsabile civilmente. Pentru aceste argumente, Curtea a arătat că lipsa persoanei vătămate, a părții civile și a părții responsabile civilmente de la procedura de confirmare a redeschiderii urmăririi penale de către judecătorul de cameră preliminară nu este de natură să le încalce acestora dreptul de acces liber la justiție și dreptul la un proces echitabil și nici dreptul la apărare, prevăzute la art. 21 alin. (1) și (3) și la art. 24 din Constituție, întrucât acestea dispun de toate garanțiile procesuale specifice acestor drepturi în vederea realizării intereselor lor procesuale în etapa urmăririi penale” (C.C.R., dec. nr. 430/2024, M. Of. nr. 274 din 28 martie 2025).

^[2] M. Of. nr. 919 din 11 decembrie 2015.

la administrarea înscrisurilor noi, întrucât această procedură este una de confirmare, cu toate că în unele cazuri pot fi necesare și alte demersuri. De exemplu, dovada faptelor sau a împrejurărilor noi care au justificat redeschiderea ori neîndeplinirea cu rea-credință a obligațiilor stabilite în cazul renunțării la urmărirea penală pot fi susținute sau, dimpotrivă, combătute și prin alte probe decât înscrisurile.

Redeschiderea urmăririi penale poate fi confirmată dacă procurorul ierarhic superior a infirmat clasarea pe motivul **lipsei unei anchete efective în cauză**. Infirmarea soluției a fost motivată prin faptul că organul judiciar are obligația de a asigura pe bază de probe aflarea adevărului cu privire la obiectul probațiunii, precum și cu privire la persoana inculpatului, or, din examinarea soluției a rezultat o discrepanță între motivarea acesteia și situația de fapt reieșită^[1]. Judecătorul de cameră preliminară verifică dacă s-a efectuat o anchetă completă, efectivă sau, dimpotrivă, incompletă, caz în care se impune reluarea cercetării penale pentru stabilirea existenței ori inexistenței probelor în funcție de care este posibilă trimiterea în judecată.

^[1] I.C.C.J., s. pen., înch. nr. 211/2020, în G. ANGHEL-TUDOR, A. BARBU, A.M. ȘINC, *op. cit.*, p. 692-693.

TITLUL AL III-LEA. JUDECATA

Capitolul I. Dispoziții generale privind judecata

Secțiunea 1. Considerații generale privind judecata și principiile specifice fazei de judecată

§1. Judecata – fază importantă a procesului penal

122. Noțiune. În doctrină se folosește înțelesul tehnic al noțiunii de „judecată” când se are în vedere faza procesului penal „ce se desfășoară în fața instanțelor penale din momentul sesizării inițiale și până la soluționarea definitivă a cauzei penale”^[1].

Având ca obiect soluționarea definitivă a cauzei penale, judecata este considerată, justificat, **faza cea mai importantă a procesului penal**^[2]. Judecata oferă instanței posibilitatea verificării întregii activități procesuale, în vederea remedierii eventualelor încălcări ale dispozițiilor legale din faza urmăririi penale, cât și a celor din primele etape ale acestei faze, până la pronunțarea hotărârii judecătorești definitive. În acest sens, judecata este o activitate complexă, compusă din multiple activități și acte, actul final fiind hotărârea prin care se soluționează conflictul de drept penal cu care instanța a fost sesizată.

Structura procesului penal în forma actuală cuprinde faza judecății ca activitate judiciară ce se finalizează prin pronunțarea unei hotărâri penale care, rămasă definitivă, dobândește autoritate de lucru judecat, **atribut exclusiv al instanțelor judecătorești**.

Întrucât, potrivit art. 23 alin. ultim din Constituție, sancțiunea privativă de libertate nu poate fi decât de natură penală, judecata, ca fază distinctă a procesului penal, are un caracter necesar, indispensabil pentru aplicarea sancțiunilor prevăzute de legea penală celor care au săvârșit infracțiuni^[3].

Accepțiunea restrânsă a noțiunii de judecată constă în operațiunea logico-juridică a membrilor completului de judecată prin care dau o rezolvare cauzei (de exemplu, membrii completului de judecată care au soluționat cauza în primă instanță deliberează, potrivit procedurii prevăzute la art. 393 CPP, asupra soluției pe care o vor pronunța cu privire la existența faptei, vinovăția inculpatului, pedeapsă etc.).

123. Limitele fazei de judecată. Controverse cu privire la **începutul judecății** în cauzele în care se soluționează fondul cauzei apar în cazul sesizării instanței prin rechizitoriu, urmată de procedura camerei preliminare.

^[1] I. NEAGU, *op. cit.*, p. 589. În sens restrâns, prin judecată se înțelege o operațiune logico-practică și juridică prin care un organ judiciar soluționează un conflict de drept cu care a fost investit.

^[2] S. KAHANE, *Drept procesual penal*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1963.

^[3] GR.GR. THEODORU, *Tratat...*, p. 628.

În această ipoteză, se consideră că actul de trimitere în judecată (**rechizitoriul**) reprezintă și actul procesual inițial al fazei de judecată^[1]. Judecata se va desfășura însă, dacă trimiterea în judecată va fi dublată de încheierea judecătorului de cameră preliminară prin care va dispune începerea judecății, după finalizarea procedurii în camera preliminară.

Potrivit unei alte opinii, limita inițială a judecății o constituie **încheierea prin care judecătorul de cameră preliminară dispune începerea judecății**, conform procedurii în camera preliminară^[2].

Aceste divergențe sunt determinate în mare măsură de incoerența reglementării actuale. Cu toate că în Codul de procedură penală în vigoare, după rezolvarea cauzei de către procuror finalizată prin întocmirea rechizitoriului, urmează **procedura camerei preliminare**, reglementarea nu conține suficiente elemente care să clarifice natura juridică a acesteia și momentul începerii judecății.

Cu toate că procedura camerei preliminare constituie o amplă cenzură a legalității urmăririi penale, similar reglementării din vechiul cod, și în actuala reglementare, tot rechizitoriul este **actul de sesizare a instanței**, însă sesizarea va produce efectele specifice judecății doar dacă, după parcurgerea procedurii în camera preliminară, judecătorul de cameră preliminară va dispune, prin încheiere, **începerea judecății**.

În camera preliminară se efectuează însă activități ce țin mai mult de realizarea obiectivului judecății, asigurându-se de fapt premisele judecării cu celeritate a cauzei în primă instanță. Chiar dacă s-a dorit să se confere camerei preliminare un caracter autonom, care să permită o evaluare definitivă într-un termen cât mai scurt a actelor de urmărire penală, **obiectivele sale se subsumează obiectivului fazei procesuale a întregii judecăți**, prin actele și măsurile dispuse contribuind la realizarea acesteia.

Totodată, faptul că legea permite compatibilitatea exercitării funcției de verificare a legalității trimiterii în judecată cu exercitarea funcției de judecată semnifică **existența unui obiectiv propriu și o abordare unitară specifice aceleiași faze procesuale**. În acest context, începutul judecății semnifică debutul actelor și activităților subsumate realizării obiectivelor sale finale, în care se încadrează și cele efectuate în camera preliminară.

Instanța poate fi **sesizată și în alte moduri**:

a) prin **acordul de recunoaștere a vinovăției**; potrivit art. 483 alin. (1) CPP, după încheierea urmăririi penale, procurorul sesizează instanța competentă să judece cauza în fond prin trimiterea acordului încheiat în condițiile legii între procuror și inculpat, însoțit de dosarul de urmărire penală. Procurorul nu întocmește rechizitoriu și, întrucât în această procedură specială lipsește și camera preliminară, este sesizată direct instanța care va soluționa fondul cauzei;

b) prin **încheierea judecătorului de cameră preliminară care a admis plângerea împotriva soluției de clasare** în cauzele în care a fost pusă în mișcare acțiunea penală, a desființat această soluție și a dispus începerea judecății, conform art. 341 alin. (7)

[1] I. NEAGU, M. DAMASCHIN, *op. cit.*, p. 139.

[2] B. MICU, R. SLĂVOIU, *op. cit.*, p. 408; A. ZARAFIU, *op. cit.*, p. 392.

pct. 2 lit. c) CPP. Și în acest caz judecata vă începe direct, fără a mai urma procedura camerei preliminare.

Indiferent de modul de sesizare, **finalul fazei judecătii** în cauzele în care este soluționat fondul cauzei este **momentul la care hotărârea penală rămâne definitivă**.

§2. Principiile specifice fazei de judecată

124. Enumerare. Judecata se desfășoară conform unor reguli considerate ca fiind suficiente și necesare să asigure condițiile pentru soluționarea temeinică și legală a cauzelor penale, în contextul protejării deopotrivă a intereselor societății și a intereselor legale ale celor implicați în soluționarea cauzelor penale, indiferent de calitatea procesuală a acestora.

În afara principiilor fundamentale care guvernează desfășurarea întregului proces penal, judecata are **principii procedurale proprii**, care nu își găsesc aplicabilitatea în celelalte faze procesuale penale și care se convertesc în veritabile **garanții ale aflării adevărului** în cauza penală.

Principiile proprii fazei judecătii sunt: publicitatea, nemijlocirea, contradictorialitatea și oralitatea.

125. Publicitatea ședinței de judecată (art. 352 CPP)

125.1. Noțiune. Publicitatea constă în **posibilitatea pe care o are orice persoană care nu are o calitate procesuală în cauză de a asista la desfășurarea judecătii**, judecata, deosebit de urmărirea penală, desfășurându-se „cu ușile deschise”. Dacă contradictorialitatea și nemijlocirea presupun prezența părților, a celorlalți participanți, publicitatea **implică prezența publicului**. Publicitatea contribuie, totodată, la consolidarea independenței judecătorului, care decide cu privire la măsurile ce trebuie luate în cursul ședinței de judecată, într-un cadru procesual care îi asigură libertatea deciziei.

Precizări cu privire la publicitate sunt cuprinse în Constituție (art. 127), în Legea nr. 304/2022 privind organizarea judiciară (art. 14) și în Codul de procedură penală (art. 352). Potrivit art. 127 din Constituție, **ședințele de judecată sunt publice**, cu excepția cazurilor prevăzute de lege.

Condiția publicității ședințelor de judecată este îndeplinită dacă este permis accesul liber la ședințe nu numai părților, dar și persoanelor care nu au o calitate procesuală în cauză. Faptul că părțile și ceilalți participanți sunt prezenți la judecată constituie consecința altor reglementări procesuale (cum ar fi dreptul la apărare pentru părți sau persoana vătămată ori necesități ale contradictorialității sau nemijlocirii). Publicitatea nu este încălcată dacă instanța limitează accesul publicului în ședința de judecată în funcție de mărimea sălii sau, uneori, pentru considerente de igienă^[1].

Principiul publicității nu trebuie confundat cu alte două principii, oralitatea și contradictorialitatea, acestea din urmă presupunând prezența părților, în timp ce publicitatea implică prezența publicului.

^[1] TR. POP, *Drept procesual penal. Partea specială*, vol. IV, Tipografia Națională, Cluj, 1948, p. 209.

Potrivit art. 6 parag. 1 din Convenția europeană a drepturilor omului, publicitatea constituie o **condiție distinctă a unui proces echitabil**: fiecare persoană are dreptul la judecarea în mod public a cauzei sale, publicitatea având ca scop **protejarea persoanelor implicate în soluționarea cauzelor de o justiție înfăptuită în mod secret, fără a fi supusă controlului public**^[1]. Publicitatea constituie o reacție împotriva caracterului secret și permite, totodată, un control al publicului cu privire la modul cum se înfăptuiește justiția^[2], dar și o modalitate de a mări încrederea opiniei publice în actul de justiție, în sensul realizării scopului instituit prin art. 6 parag. 1 din Convenție, și anume **derularea unui proces echitabil**^[3].

În analiza acestui principiu, Curtea Constituțională a statuat că publicitatea implică, pe de o parte, desfășurarea ședințelor de judecată în prezența părților și în condiții care să garanteze posibilitatea publicului de a asista la dezbateri și, pe de altă parte, pronunțarea în ședință publică a hotărârii prin care se soluționează cauza. El constituie premisa unei justiții independente și imparțiale care asigură părților garanția respectării dreptului la un proces echitabil. Corelativ dreptului inculpatului la un proces echitabil, există și dreptul la liberă exprimare al mass-media, precum și dreptul opiniei publice de a cunoaște chestiuni ce țin de procedurile penale inițiate de organele statului^[4].

^[1] C. BÎRSAN, *Convenția europeană a drepturilor omului. Comentariu pe articole. Vol. I. Drepturi și libertăți*, Ed. All Beck, București, 2005, p. 529.

^[2] GR.GR. THEODORU, *Tratat...*, p. 548.

^[3] C.E.D.O., cauzele *Sutter c. Elveției*, hot. din 22 februarie 1984, *Diennet c. Franței*, hot. din 26 septembrie 1995. În același sens, cauzele *Engel și alții c. Țărilor de Jos*, hot. din 8 iunie 1976, *K.D.B. c. Țărilor de Jos*, hot. din 27 martie 1998.

^[4] C.C.R., dec. nr. 103/2017 (M. Of. nr. 452 din 16 iunie 2017): „24. În ceea ce privește acest principiu, Curtea Constituțională reține că instanța de la Strasbourg a statuat că publicitatea procedurii organelor judiciare menționate la art. 6 paragraful 1 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale protejează justițiabilii împotriva unei justiții secrete care scapă controlului public; de asemenea, aceasta constituie unul dintre mijloacele necesare pentru a păstra încrederea în instanțele judecătorești. Prin transparența pe care o conferă administrării justiției, aceasta contribuie la realizarea scopului art. 6 paragraful 1 din Convenție, procesul echitabil, a cărui garantare se numără printre principiile fundamentale ale oricărei societăți democratice în sensul Convenției (Hotărârea din 9 noiembrie 2010, pronunțată în cauza *AGVPS-Bacău împotriva României*, paragraful 50). 25. De asemenea, Curtea Constituțională a statuat că principiul publicității implică, pe de o parte, desfășurarea ședințelor de judecată în prezența părților și în condiții care să garanteze posibilitatea publicului de a asista la dezbateri și, pe de altă parte, pronunțarea hotărârii prin care se soluționează cauza în ședință publică. El constituie premisa unei justiții independente și imparțiale care asigură părților garanția respectării dreptului la un proces echitabil (Decizia nr. 537 din 27 aprilie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 353 din 28 mai 2010). 26. Este general recunoscut faptul că instanțele judecătorești își desfășoară activitatea în cadrul «cetății», în mijlocul comunității, care este principalul beneficiar al actului de justiție. În timp ce instanțele judecătorești sunt recunoscute ca fiind «forumul» ce stabilește vinovăția sau nevinovăția unei persoane împotriva căreia s-a formulat o acuzație penală, acest lucru nu înseamnă că nu poate exista, în altă parte, nicio discuție prealabilă sau simultană referitoare la obiectul proceselor penale, fie că

Sanctiunea în cazul nerespectării dispozițiilor legale privind publicitatea ședințelor de judecată este, conform dispozițiilor art. 281 alin. (1) lit. c) CPP, **nulitatea absolută**. Această sancțiune se aplică numai în cazul încălcării dispozițiilor relative la publicitatea ședinței de judecată, nu și în cazul nerespectării derogărilor de la această regulă^[1].

Incidența acestei sancțiuni este posibilă în contextul dispozițiilor art. 370 și art. 402 CPP, unde se arată că, în vederea verificării respectării reglementărilor legale privind publicitatea ședinței de judecată, hotărârile judecătorești trebuie să cuprindă, între alte mențiuni, și pe cele cu privire la publicitatea ședințelor de judecată.

Întrucât dispozițiile art. 352 CPP nu fac distincție între diferitele momente sau stadii ale ședinței de judecată, publicitatea este o regulă care trebuie respectată la realizarea tuturor activităților procesuale desfășurate în această fază.

125.2. Derogări de la publicitatea ședinței de judecată. Întrucât în unele cazuri publicitatea judecății ar afecta major substanța altor interese protejate de lege, publicitatea procedurilor judiciare **nu are un caracter absolut**. Dreptul la un proces public, prevăzut în art. 6 parag. 1 din Convenție, implică dreptul la o ședință publică **numai dacă circumstanțe excepționale nu justifică desfășurarea judecății cu ușile închise**^[2].

este vorba de reviste de specialitate, de presa generală sau de publicul larg. Cu condiția ca acestea să nu depășească limitele impuse de interesul bunei administrări a justiției, relatările, inclusiv comentariile, privind procedurile judiciare contribuie la publicitatea acestora și sunt, așadar, perfect consonante cu cerința impusă de art. 6 paragraful 1 din Convenție, potrivit căreia audierile sunt publice. Nu doar mass-media are sarcina de a comunica astfel de informații și idei, ci publicul are, de asemenea, dreptul de a le primi (în acest sens, Hotărârea din 29 august 1997, pronunțată în cauza *Worm împotriva Austriei*, paragraful 50). 27. Cu alte cuvinte, corelativ dreptului inculpatului de a se bucura de un proces echitabil, Curtea constată că se naște dreptul la liberă exprimare al mass-mediei, precum și dreptul opiniei publice de a cunoaște chestiuni ce țin de procedurile penale inițiate de organele statului”.

^[1] C.S.J., s. pen., dec. nr. 5025/2003, în *Dreptul* nr. 3/2005.

^[2] C.E.D.O., cauza *Göç c. Turciei*, hot. din 11 iulie 2002. În Decizia nr. 103/2017, anterior citată, Curtea Constituțională a reținut: „28. Pe de altă parte, dreptul la viață privată este un drept recunoscut atât de Convenție, prin dispozițiile art. 8, cât și de Constituție, prin prevederile art. 26. În jurisprudența instanței de la Strasbourg s-a statuat că intră în sfera de aplicare a acestui drept, de exemplu, aspecte ce privesc identitatea persoanei, cum sunt și elementele relative la dreptul la imagine al unei persoane sau dreptul la protecția reputației. În acest context, Curtea observă că dispozițiile art. 352 din Codul de procedură penală stabilesc regula potrivit căreia ședințele de judecată sunt publice, excepțiile de la acest principiu putând fi aplicate în cazul în care ședința publică ar putea aduce atingere unor interese de stat, moralei, demnității sau vieții intime a unei persoane, intereselor minorilor sau ale justiției. Instanța poate, de asemenea, să declare ședință nepublică la cererea unui martor, dacă prin audierea sa în ședință publică s-ar aduce atingere siguranței ori demnității sau vieții intime a acestuia sau a membrilor familiei sale, ori la cererea procurorului, a persoanei vătămate sau a părților, în cazul în care o audiere în public ar pune în pericol confidențialitatea unor informații. În contextul declarării caracterului nepublic al ședinței de judecată, pe durata judecății, instanța poate interzice publicarea și difuzarea, prin mijloace scrise sau audiovizuale, de texte, desene, fotografii sau imagini

Dispozițiile art. 352 CPP reglementează derogările de la acest principiu, care sunt în concordanță cu prevederile art. 6 parag. 1 din Convenție, conform cărora accesul în sala de ședințe poate fi interzis presei și publicului pe întreaga durată a procesului sau a unei părți a acestuia, în interesul moralității, al ordinii publice ori al securității naționale într-o societate democratică, atunci când interesele minorilor sau protecția vieții private a părților la proces o impun sau în măsura considerată absolut necesară de către instanță atunci când, în împrejurări speciale, publicitatea ar fi de natură să aducă atingere intereselor justiției.

Felul în care este reglementat în Convenție permite renunțarea la principiu în mod expres sau tacit^[1], cu condiția ca **renunțarea la publicitate să fie neechivocă și să nu pună în discuție un interes public important**^[2].

Există **categoriile de persoane cărora nu le este permis să asiste la ședințele de judecată**, având în vedere alte rațiuni decât cele care justifică desfășurarea judecății cu ușile închise. Este cazul minorilor sub 18 ani și al persoanelor înarmate [art. 352 alin. (2) CPP]. Fac excepție cei a căror prezență este necesară la judecată, în cazul minorilor cei care au calitatea de părți sau martori, iar în cazul persoanelor înarmate cele care asigură paza și ordinea. Cu toate că nu se prevede, nici pentru minorul persoană vătămată interdicția nu trebuie să opereze.

Considerate derogări de la regula publicității, în art. 352 alin. (3) și (4) CPP sunt prevăzute **cazurile în care ședințele de judecată, la cererea procurorului, a părților sau din oficiu, pot fi declarate nepublice**, și anume:

a) judecata în ședință publică ar putea aduce **atingere unor interese de stat** (de exemplu, în cazul infracțiunilor contra securității naționale sau al unor infracțiuni îndreptate împotriva capacității de apărare a țării);

b) judecata în ședință publică ar putea aduce **atingere moralei** (de exemplu, în cazul infracțiunilor privind viața sexuală)^[3];

de natură a dezvălui identitatea persoanei vătămate, a părții civile, a părții responsabile civilmente sau a martorilor”.

^[1] C. BÎRSAN, *op. cit.*, p. 530.

^[2] C.E.D.O., cauzele *Pauger c. Austriei*, hot. din 28 mai 1997, *Håkansson și Sturesson c. Suediei*, hot. din 21 februarie 1990.

^[3] „În ceea ce privește conflictul dintre interesele apărării și cele ale martorilor în procesele penale, Curtea a constatat deja în mai multe rânduri că procedurile penale ar trebui să fie organizate în așa fel încât să nu pună în pericol în mod nejustificat viața, libertatea sau securitatea martorilor, în special a victimelor chemate să depună mărturie, ori interesele lor care intră în domeniul de aplicare al art. 8 din Convenție. De aceea, trebuie să existe un echilibru între interesele apărării și cele ale martorilor sau victimelor chemate să depună mărturie. Cel mai des, procedurile penale privind infracțiunile sexuale reprezintă un calvar pentru victimă, mai ales când aceasta se confruntă involuntar cu inculpatul sau în cazul în care este vorba despre un minor. Prin urmare, în astfel de proceduri pot fi luate anumite măsuri în scopul de a proteja victima, cu condiția ca acestea să poată fi conciliate cu un exercițiu adecvat și eficient al dreptului la apărare al inculpatului” (C.E.D.O., cauza *Y. c. Sloveniei*, hot. din 28 mai 2015, citată în *Codul penal. Codul de procedură penală*, ediție actualizată la data de 1 octombrie 2025, îngrijită și adnotată de T. TOADER, Ed. Hamangiu, București, 2025, p. 540).

c) judecata în ședință publică ar putea aduce **atingere demnității sau vieții intime** a unei persoane;

d) judecata în ședință publică ar putea aduce **atingere intereselor minorilor**;

e) judecata în ședință publică ar putea aduce **atingere intereselor justiției**.

De asemenea, **instanța poate declara ședința nepublică**:

a) la cererea unui martor, dacă prin audierea sa în ședință publică s-ar aduce **atingere siguranței ori demnității sau vieții intime a martorului ori a membrilor familiei sale**. Aceste prevederi sunt complementare celor prevăzute în art. 125-130 CPP privind măsurile de protecție a martorilor amenințați sau vulnerabili, unde printre măsurile de protecție ce pot fi luate în cursul judecării este prevăzută și nepublicitatea ședinței de judecată pe durata ascultării martorului [art. 127 lit. c) și art. 130 alin. (2) CPP], dacă sunt îndeplinite condițiile prevăzute de lege pentru ca persoanei audiate să i se acorde statutul de martor amenințat sau martor vulnerabil^[1];

b) la cererea procurorului, a persoanei vătămate sau a părților, în cazul în care o audiere în public ar pune în pericol **confidențialitatea unor informații**.

În scopul asigurării unei protecții deosebite **persoanei vătămate**, mai ales când aceasta este minoră, la art. 352 alin. (3¹) și (3²)^[2] CPP sunt prevăzute două situații în care **ședința de judecată este declarată nepublică pentru tot cursul său**:

a) din oficiu sau la solicitarea expresă a persoanei vătămate ori a procurorului, dacă persoana vătămată este minoră și este victima uneia dintre infracțiunile prevăzute la art. 197, art. 199, art. 209-216¹, art. 218, art. 218¹, art. 219, art. 219¹, art. 221, art. 222, art. 223 și art. 374 CP^[3]. Instanța va declara ședința nepublică dacă constată îndeplinirea cumulativă a celor două condiții, și anume starea de minorat, cât și calitatea de persoană vătămată pe care a dobândit-o minorul în condițiile legii, în cazul comiterii uneia dintre infracțiunile precizate în text. Întrucât în acest context cel protejat este minorul, dispozițiile sunt aplicabile și în cazul exercitări acțiunii civile de către reprezentantul legal sau, după caz, de procuror, conform art. 19 alin. (3) CPP;

b) la solicitarea expresă a persoanei vătămate sau a procurorului, dacă judecarea în ședință publică **ar putea aduce atingere** unor interese de stat, moralei, demnității

^[1] Potrivit art. 125 CPP, se poate acorda statutul de **martor amenințat** persoanei cu privire la care există o suspiciune rezonabilă că viața, integritatea corporală, libertatea, bunurile sau activitatea profesională a martorului ori a unui membru de familie al acestuia ar putea fi puse în pericol ca urmare a datelor pe care le furnizează organelor judiciare sau a declarațiilor sale. De asemenea, potrivit art. 130 alin. (1) CPP, se poate acorda statutul de **martor vulnerabil** martorului care a suferit o traumă ca urmare a săvârșirii infracțiunii ori ca urmare a comportamentului ulterior al suspectului sau inculpatului ori martorului minor.

^[2] Introduce prin Legea nr. 217/2023 (M. Of. nr. 634 din 11 iulie 2023), în vigoare de la 1 ianuarie 2024.

^[3] Rele tratamente aplicate minorului, violență în familie, sclavie, trafic de persoane, trafic de minori, supunere la muncă forțată sau obligatorie, proxenetism, exploatarea cerșetoriei, folosirea unui minor în scop de cerșetorie, folosirea serviciilor unei persoane exploatate, folosirea prostituției infantile, viol, viol săvârșit asupra unui minor, agresiune sexuală, agresiune sexuală săvârșită asupra unui minor, coruperea sexuală a minorilor, racolarea minorilor în scopuri sexuale, hărțuire sexuală și pornografie infantilă.

ori vieții intime a unei persoane. Ședința este declarată nepublică doar dacă instanța constată, după punerea în discuție a cererii exprese, îndeplinirea acestei condiții.

125.3. Procedura declarării ședinței nepublice. Pot solicita ședință nepublică procurorul, părțile, persoana vătămată, martorul sau instanța din oficiu, iar cererea se depune și se dezbate în ședință publică.

În cazul persoanei vătămate, al părții civile, al martorului, caracterul nepublic al ședinței poate fi determinat și de alt context procesual, acela al dobândirii calității de **persoană amenințată sau vulnerabilă**, în sensul art. 113, art. 125-130 CPP. În acest caz, potrivit art. 127 lit. c) CPP, ședința de judecată va fi nepublică pe perioada audierii acestora, ca măsură de protecție dispusă în cursul judecății^[1].

După examinarea motivelor invocate și ascultarea procurorului, a persoanei vătămate și a părților, instanța poate declara ședință nepublică pentru tot cursul sau pentru o anumită parte a judecării cauzei. Încheierea prin care instanța a declarat ședința nepublică trebuie motivată și trebuie să cuprindă mențiuni exprese cu privire la termenele pentru care judecata nu este publică, fiind, totodată, **executorie**.

Derogarea de la publicitate constă în limitarea accesului la ședințele de judecată la persoanele îndreptățite să fie prezente ca urmare a exercitării unor drepturi procesuale în legătură ce rezolvarea cauzei, cât și la cele a căror prezență este considerată de instanță ca fiind necesară cauzei.

Nu sunt admise în sala de judecată decât părțile, persoana vătămată, reprezentanții acestora, avocații și celelalte persoane a căror prezență este autorizată de instanță [art. 352 alin. (6) CPP].

Efectul declarării ședinței nepublice nu constă numai în condițiile desfășurării ei, legea prevede și **alte măsuri** pe care le va lua instanța, **care completează** efectele juridice ale acestei derogări. Pe lângă limitarea accesului la ședințele de judecată, se dispun următoarele măsuri:

a) președintele completului aduce la cunoștința persoanelor care participă la judecata desfășurată în ședință nepublică obligația de a păstra confidențialitatea informațiilor obținute pe parcursul procesului, în condițiile art. 352 alin. (9) CPP, nerespectarea obligației constituind abateri, conform art. 283 alin. (4) lit. g) din același cod;

b) au acces la actele de la dosar doar părțile, persoana vătămată, reprezentanții acestora, avocații și experții numiți în cauză^[2].

^[1] Potrivit art. 113 alin. (1) și (2) CPP, atunci când sunt îndeplinite condițiile prevăzute de lege referitoare la statutul de martor amenințat sau vulnerabil **ori pentru protecția vieții private sau a demnității** ori în cazul în care eliberarea sau evadarea autorului infracțiunii poate pune în pericol viața privată ori demnitatea persoanei vătămate, a părții civile sau a martorului amenințat ori vulnerabil sau poate cauza acestora un prejudiciu, indiferent de natura și întinderea acestuia, organul de urmărire penală dispune față de persoana vătămată ori față de partea civilă măsurile de protecție prevăzute la art. 126 și art. 127 CPP, care se aplică în mod corespunzător.

^[2] Accesul la dosar al celorlalte persoane, care nu au legătură cu cauza, este posibil prin formularea unei cereri conform Legii nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public (M. Of. nr. 663 din 23 octombrie 2001).